

Myrry Ýekegularyň başdan geçirenleri: Myrrynyň şähre gidişi

Category: Çagalar edebiýaty, Kitapcy

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Myrry Ýekegularyň başdan geçirenleri: Myrrynyň şähre gidişi

MYRRY ÝEKEGULAGYŇ BAŞDAN GEÇIRENLERI

• *Bu babda Myrrynyň şähre gidişi beýan edilýär*

Myrry Güllüdepe söweşinde ganyň duşmanlaryny ýeňenden soň tokaý hem sähra jandarlarynyň oňa garaýşy bütinleý üýtgedi. Oň Myrra göwni ýetmeýänler indi oňa duşanlarynda hormat goýup, içgin salamlaşýarlar. Myrrynyň geçip barýanyny görenler oňa söýünç bilen syn edýärler. «Halha, şol Köralakany ýeňip, şu çaka çenli bizi bizar eden syçanlary, alakalary gorkuzan gaýduwsyz gahryman» diýşip, Myrryny bir-birine görkezýärdiler. Dogrudanam, golaý-goltumda gemrijileriň biri hem galman, öýlerini terk edip gaçyp gidipdiler. Myrry olaryň aýak yzlaryna hem zat boldy. Hinleriň hoňkaryşyp duran agyzlary kereplän gitdi. Käte Myrrynyň syçanlary göresi hem gelmän duranokdy. Ýaprak ýaly goçak gulaklaryny keýerdip, guýrujaklaryny jaýtardyp gaçyp barýan syçanlary kowalamak Myrry üçin gyzykly güýmenjedi. Indi çola meýdanlarda aw gözläp ýörkä onuň ýüregi gysýardy.

Ol özüne amatly aw duşmaýanyna bir tarapdan gynanýardy. Ikinji

tarapdan bolsa, ol muña buýsanýardy. «Syçanlaryň, alakalaryň menden gorkýanlygy-ha uly ile äşgär boldy. Elime düşüp, aldaw bilen sypan Jokjoky hem gözüme görnüp bilenok. Diýmek, men gorkarça-da bar. Aýratynam murtum haýbatly, gorkunç görünyän bolsa gerek!» diýip, murtlaryny taýly gezek sypaýardy.

Bir gün ol aw gözläp, ýata suwly ýabyň gyrasy bilen barýarka güzerde ýatan goçak balygyň üstünden bardy. Myrry ony ysgap gördi. Balyk heniz porsamandyr. Iýmek boljak! Myrry özünden ululardan: «Balygy gaýnadyp, çorba bişirinseňem bolýar. Gazanda ýaga atyp gowursaň hem tagamly bolýar» diýen sözledi eşidipdi. Myrry öz-özüne akyl berdi:

– Aýdan-diýen kändir, Myrry han! Sen öz islegiň bilen bol. Nätjek balygy ýük edip, öýe äkidip ýörüp?! Mikroplary öler ýaly bir salym güne gyzdyr-da, garnyňa gapgar!

Myrry balygy akja tūmmegiň depesine çykaryp goýdy. Özi bolsa gapdalynda gyşardy-da, dynç aldy. Birdenem uka gitdi. Bir salymdan onuň gulagyna ýakynjakdan bir şatyrdy eşidilen ýaly boldy. Ol gözlerini ýalpa açdy. Başyny galdyrdy. Görse, ýaňky güne çoýup goýan balygyny Çayçaňňalak eýemsiräp, çokup otyr. Eýýäm iki gözünü çokupdyr. Indi bolsa balygyň beýnisini çokmak üçin egri çüňküni bat bilen balygyň kellesine urýardy. Myrrynyň gahary geldi. İçini geplettdi: «Bu nähili adalatsyzlyk? Biriniň awyny başga bir haramzada eýeleýär. Duruber bakaly. Men bu kel haramzada Myrrynyň kimdigini tanadaryn!» Ol murtlaryny iki ýanlaýyn sypady-da, bat alyp, Çayçaňňalagyň üstüne bökdi. Guş balygy çüňküne gysyp, göge galdy. Myrry guşuň aýaklaryndan ýapyşjak bolup, näçe dyrjaşsa-da bolmady. Gaýtam, onuň ýapyşan ýelekleri sogruldy-da, al-asmandan kelemenläp gaýtdy. Şol gelşine üýşmek samanyň üstüne patlap gaçdy.

Şonda-da uçup barýan Çayçaňňalagy gözden salman, onuň yzyndan ylgady. Çayçaňňalak beýik-beýik baýyrlardan aşdy. Myrry hem ondan galman, kowup gelýärdi. Onuň pikirçe ýyrtyjy guş balygy iýmek üçin bir ýerde gonmalydy. Ana şonda duýdansyz baryp, Çayçaňňalak bilen söweş gurmalydy. Ýöne Çayçaňňalak bəri-bärde gonmady. Ol Myrrynyň yzyndan kowýandygyny görýän bolarly. Ol geçmesi kyn, kert baýyrlaryň üsti bilen ganat ýaýyp uçýardy.

Ahyry ol Aladaga baryp ýetdi. Dagyň ýüzi bilen dik ýokaryk göterildi. Myrry dagyň kemerine dyrmaşyp çykdy. Şol ýerde-de Çayçaňňalagy gözden ýitirdi.

Myrry gaty ýadapdy. Ol dagyň kemerinde oturyp, töwerege ser salyp, dynç aldy. Ol öz ýaşaýan tokaýyna syn etdi. Aralary çuň jaranlar bilen bölünýän beýik baýyrlar bilen utgaşyp oturan tokaý ýokardan seretseň, has-da owadan görünýän eken. Üsti ýasy hem takyr Güllüdepe tokaý bilen sähranyň sepgidinde akjaryp görünýärdi. Güllüdepeden aňyrda bolsa Garagum çöli ýaýylyp ýatyrdy.

Myrry gündogar tarapa göz aýlady. Dagyň düýbünde beýik-beýik ak jaýlar, burum-burum tüssesi dik asmana göterilýän uzyn-uzyn turbalar görünýärdi. Myrry içinden pikir öwürdi: «Şol ýer şäher bolsa gerek. Asyl şäher bizden daşam däl eken. Şäheriň şowhunly bazary barmyş. Ol ýerde adyny tapan iýmişiň satylýarmyş. Ýakynyna gelenime görä, ýagtygözin şähere aýlanyp gaýdaýyn. Şäher ilatynyň neneňsi ýaşaýandygyny gözüm bilen göreýin». Ol ak inişden çuň jülgä indi-de, şähere gidýän ýola düşdi.

Az ýöräp, köp ýöräp, şähere ýetdi. Şäherde geň-enaýy zatlar kändi. Galmagally köçelerde, baglaryň arasynda itler bezemen pişikler bilen gol tutuşyp, gezim edişip ýördi. Restoranolarda ýaş pişikler syçanlar bilen gujaklaşyp tans edýärler. Myrry bu görnüşi daşyndan synlap: «Mekir pişikler gije garaňky ýere äkidip iýmek üçin syçanlary gündizden özlerine öwrenişdirýändirler. Ine garaňky düşer welin, olar syçanlary çola ýere çykaryp lak-luk agyzlaryna atarlar. Ertir başga syçanlary şeýderler! Ýa-da tersine syçanlar pişikleri iýýändirler. Her zat bolup biler!»

Şäher pişikleri dar geýmidedi. Şonuň üçin olaryň guýruklyry jalbarlarynyň daşyna çykyp, ýerde süýrenýärdi. Myrry çolarak köçe bilen bazara geçip barýarka bir baý öýüň duşunda ayak çekenini duýman galdy. Bezegli otagda semiz, sary pişik oýmuldap, bu duldan, o dula geçýärdi. Pişik çendanaşa semiz bolansoň, onuň ayaklary kelte görünýärdi. Pişigiň garny ýere degäýjek-degäýjek bolýardy. Pişik diwanda äýnek dakynyp gazet okaýan hojaýyna ýaranjaňlyk edip, zol-zol onuň ýanyna böküp

münýärdi. Hojaýyn oňa üns berenokdy. Gaýtam eliniň tersi bilen itip, ony diwandan aşak togalap goýberýärdi. Sary pişik hojaýyndan ýüz tapmansoň, gurjak oýnap oturan gyzjagazlaryň ýanyna barýardy. Emma gyzjagazlar hem pişikden irgun bolarly. Olaryň biri pişigiň gulagyny towlady. Beýlekisi guýrugyndan çekdi. Sary pişik olardan zordan gutulyp, penjiräniň öňüne geldi. Aýna ýüzüni berip, giň şähere, gök asmana nazar aýlady. Onuň goçak, mawy gözlerinden ýaş syrygýardy.

Myrry bazara bardy. Ol barja puluny berip, bir bölek gowrulan balyk satyn aldy. Onsoň tizräk bu ýüreckysgynç şäherden çykmak bilen boldy. Şäheriň çetindäki «Gara pişik» restoranyň gapysynda guýruk bulap duran ala pişigi ýiti-ýiti synlady. Ol bir wagtlar Myrry bilen goňşy bolup ýaşan, ahyrda-da Aýy pälwanyň gije şemallatmak üçin asyp goýan bir bölek etini ogurlap, tutulyp yzyna it salnyp kowlan Garaguýruk eken. Myrry onuň ýanyna sowuldy. Garaguýruk Myrryny tanasa-da, ilki oňa üns bermedik boldy. Myrry oňa ýüzlendi:

– Myrry, henizem şol çölde guma bulaşyp ýörşüňmi? Şähere göçüp, medeniýetli ýaşajak bolarlar! Ýygnan pullaňňy gysganmasaň, şäherde işe ýerleşdirmek meň bilen! Umuman, maňa bir orunbasaram gerek!

– Ýogsa-da, goňşy, şäherde näme kär edýäň?

– Häzir-ä şu restoranyň hojaýyny! Şef bolnandyr, han! Mürähed-ä däl, restorana girip, garbak-gurbak edeli. Aşpezlem şu wagt meň üçin towuk gowrup durlar.

Ol gaýşaryp, galstugyny düzedip, döşüne kakdy. Şol pursatda gap ýuwýanyn lybasyndaky ganjyk gapydan çykdy. Ol:

– Gapynyň agzynda durma! Sowul! – diýdi-de, Garaguýrugy omzy bilen kakyp geçdi.

Garaguýruk muny ýüzüne alman, ýene restoranyň içine boýnuny uzatdy. Ganjyk daşarda akyp duran krandan bir bedre suw alyp geldi. Ol Garaguýrugyň ýene içerik seredip, ýalmanyp durandygyny görüp gaharlandy: Guýrugy bilen onuň aýagyna batly kakdy. Garaguýruk hylça aşak oturdy. Ganjyk onuň ýakasyndan tutdy-da, hapa dökülýän hendege bakan zyňyp goýberdi:

– Girip-çykylýan ýerde emenip durmaňy bes et diýip saňa näçe aýdyldy? Häý, emenjeň bisyrat diýse!

Ganjyk restorana girip gidensoň Garaguýruk hyk-çok edip ýerinden galdy. Ol ala papagyny zir-zibilleriň arasyndan gözläp tapdy-da, başyna geýdi. Şol ýerde galstugyny düzetti. Onsoň gorka-gorka gapa geldi. Myrra garap, ýalandan güldi:

– Ýaňky ganjyk meň täze işgärim. Akyly ýeri däl. Şefi-beýlekini tananok. Ynha men buýruk bilen oňa ýaglyja käýinç ýelmärin welin, onsoň akyly gözünde bolaýar!

Myrry onuň biderek öwünýändigini, asyl şu gapyda kim bir döwüm nan ýa gemrilen süňk oklarka diýip, ymsynyp durmakdan başga işiniň ýokdugyny bildi. Garaguýrugyň bolup ýörşüne gaharlandy, hem nebsi agyrdy. Özünüň ölemen açdygyna garamazdan, ýap-ýaňyja bazardan satyn alan bir bölek gowrulan balygyny sumkasyndan çykaryp, oňa uzatdy:

– Garaguýruk halypa, seň obada bişirilýän tagamlardan dadyp görmäniňe-de köp wagt bolandyr. Şu gün ýolda iýerin diýen niýet bilen balyk gowurdym. Şondan galan bir bölek balygy saňa dadymlyk peşgeş berýän. Me, iýip gör!

Ýalan sözlemek nähili kyn eken. Myrrynyň öz aýdan ýalan sözüne öz ýüzi gyzardy. Emma Garaguýrugyň göwni bir ýalydy. Ol Myrra minnetdarlyk bildirmegi hem unudyp, berlen peşgeşi garbap aldy-da, gapynyň agzynda iýmäge oturdy. Myrry onuň bolup oturyşyndan utanyp, ýüzüni aşak saldy. Onsoň oba gidýän jülgä düşdi-de, yzyna seretmän aýagaladygyna ylgap gitdi. Ol şäherden şeýle bir gaty gaçdy, hatda ikindi bolmanka Güllüdepä ýetäýdi. Ol depäniň düýbündäki otlukda oturyp, demini dürsedi. Ol öz külbesine, beýik tokaýa, giňiş meýdanlara, öz aladasy bilen gümra bolup ýören jandarlara mähir bilen nazar saldy. «Öz obamyzyň, bu asuda topragyň gurbany bolsaň!» diýip, süýjümtik ýylgyrdy.

Ol öýjagazyna gelip, çyrasyny ýakdy. Nahar atardy. Myrry agşamlyk edinip, dynç alyp otyrka-da şäherde gören-eşiden ahwalatlarynyň galagoply täsirinden aýňalyp bilmedi. Ol öz-özi bilen gürleşdi:

– Men şu gün köp zada akyl ýetirdim. Şäher ilatynyň ýaşaýşynyň ýanynda dagy biziň beg ýaly günümüz bar. Bazarda adamlaryň aýaklaryna çolaşyp, iýmit tamakinçiligi bilen her kimiň ýüzüne bir delminip, naýynjar bakýan pişikleriň gününe ýanaýyn-a!

Çaýhanalaryň, restoranlaryň gapysynda guýruk bulaşyp duran pişiklere näme diýjek? Öz iýjegiňi gazanyp bilmän, ilniň sadakasyna göz dikmek ýa haçan hojaýyn agzyndan galan naharyny ýalagyma guýarka diýip ýalmanyp durmak nähili utanç?! Hemme jan biten jandar öz ýaradylyşy ýaly ýaşasa ýagşy. Aýylar aýy bolup ýaşamaly. Kirpiler kirpiligi bilen bolmaly. Her kes özi bolup ýaşamaly! Pişikler ekinleri, gallany gemrijilerden goramaly. Guşlar topragyň, baglaryň gurçuklaryny çöplemeli. Itler sakçylyk etmeli. Bu çakyň pişikleri it boljak bolup dyrjaşýar. Syçanlar pişiklerden rüstem. Biz-ä toba etdik. Azdyrmasyň! Azana duçar etmesin! Şu ýaşayşymyza ýüzde müň şükür!..

Ol töweregiň asudalygyndan lezzet alyp, meýmiräp uka gitdi.

Berdimuhammet GULOW. Çagalar edebiýaty